

УДК 330.322

Ж.В. Дерій, д-р екон. наук**С.А. Скиба**, здобувач

Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ НА ОСНОВІ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ**Ж.В. Дерий**, д-р экон. наук**С.А. Скиба**, соискатель

Черниговский национальный технологический университет, г. Чернигов, Украина

ФОРМИРОВАНИЕ РЫНКА ТРУДА НА ОСНОВЕ РАЗВИТИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА**Zhanna Derii**, Doctor of Economics**Serhii Skyba**, candidate

Chernihiv National University of Technology, Chernihiv, Ukraine

THE FORMATION OF THE LABOR MARKET ON THE BASIS OF HUMAN POTENTIAL DEVELOPMENT

Досліджено та охарактеризовано сучасний стан ринку праці в Україні та регіонах, проведено аналіз основних показників функціонування ринку праці. Виявлено та розглянуто актуальні проблеми сучасного розвитку ринку праці України. Досліджено особливості безробіття, проблему конкурентоспроможності національного ринку праці, відтворення людського потенціалу, мобільності робочої сили, гендерної диференціації доходів населення України за останні роки. Запропоновано напрямки вирішення сучасних проблем регіональних ринків праці України.

Ключові слова: ринок праці, людський потенціал, робоча сила, попит та пропозиція, безробіття, заробітна плата.

Исследовано и охарактеризовано современное состояние рынка труда в Украине и регионах, проведен анализ основных показателей функционирования рынка труда. Обнаружены и рассмотрены актуальные проблемы современного развития рынка труда Украины. Исследованы особенности безработицы, проблема конкурентоспособности национального рынка труда, воссоздания человеческого потенциала, мобильности рабочей силы, гендерной дифференциации доходов населения Украины за последние годы. Предложены направления решения современных проблем региональных рынков труда Украины.

Ключевые слова: рынок труда, человеческий потенциал, рабочая сила, спрос и предложение, безработица, заработная плата.

Investigational and a modern market of labour condition is described in Ukraine and regions, the analysis of basic indexes of functioning of labour-market is conducted. Found out and considered the issues of the day of modern market of labour of Ukraine development. The features of unemployment are investigational, problem of competitiveness of national labour-market, recreation of human potential, mobility of labour force, gender differentiation of profits of population of Ukraine, in the last few years. Offered directions of decision of modern problems of regional labour-markets Ukraine.

Key words: labour-market, human potential, labour force, demand and supply, unemployment, wage.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвиток національної економіки багато в чому залежить від ефективного використання людського потенціалу, який є основним чинником економічного зростання та конкурентоспроможності країни. До основних проблем формування та відтворення людського потенціалу в першу чергу слід віднести старіння населення, що призводить до скорочення кваліфікованих працівників на ринку праці. Отже, соціально-економічний розвиток країни неможливий без сталого розвитку людського потенціалу та без формування ринку праці, особливо в регіонах.

Ринок праці України характеризується значним напруженням внаслідок зниження попиту на робочу силу, падіння рівня реальної заробітної плати, зростання чисельності вивільнених працівників, збільшення прихованого безробіття та міграції населення, поширення процесів нелегального працевлаштування, розбалансування попиту і пропозиції робочої сили. Сучасний ринок праці характеризується неоднорідністю структури, що обумовлено регіональними відмінностями виробничих, демографічних, міграційних, соціальних та інших факторів, що зумовлюють необхідність поглибленого вивчення та потребу в додаткових теоретико-методологічних і практичних дослідженнях регіональних особливостей ринку праці України.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Місце та роль людського потенціалу в системі формування ринку праці регіону є досить важливим, оскільки за рахунок пошуку найкращої стратегії підвищення якості регіонального ринку праці з метою взаємодії працедавців та працівників, буде спрямована на забезпечення прав, свобод і законних інтересів людей, що проживають на цій території. Ситуація на ринку праці вказує на необхідність підвищення ефективності використання кількісного та якісного складу людського потенціалу на українському ринку праці.

Формування та ефективне функціонування регіональних ринків праці в Україні та їх адаптація до умов впливу євроінтеграції та глобалізації супроводжується серйозними суперечностями. До ключових проблем розвитку регіональних ринків праці слід віднести нерациональне використання людського потенціалу. Тому поглиблений аналіз та оцінювання сучасного ринку праці є досить актуальним питанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями державного регулювання і функціонування ринку праці, а також його окремих елементів як на національному, так і на регіональному рівнях присвячено праці таких науковців, як О. Богуцький, І. Бондар, Д. Богиня, Ю. Буряк, Л. Воротіна, М. Долішній, Т. Заяць, Е. Лібанова, І. Лукінов, І. Маслова, В. Міненко, В. Онікієнко, Є. Качан та інші.

Дослідженню питань концептуального, інституціонального, науково-методичного забезпечення розвитку людського потенціалу, оптимізації професійної самовизначеності громадян присвячено наукові праці О. Амоші, В. Гейця, Т. Кір'ян, А. Колота, В. Ковальова, Е. Лібанової, Л. Лісогор, В. Лич, Н. Лук'янченко, Ю. Маршавіна, Г. Назарової, І. Назімова, О. Новікової, С. Пірожкова, А. Чухна, Л. Шамільової, Л. Шаульської та інших учених.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на наявні публікації з дослідження та функціонування ринку праці, на сьогодні практично відсутні роботи, в яких проблема регіоналізації національного ринку праці України досліджувалась би системно. Також недостатньо дослідженим залишається взаємозв'язок між показниками розвитку людського потенціалу і показниками, що характеризують ступінь економічного зростання країн.

Метою статті є аналіз та оцінювання регіональних ринків праці України та особливостей його сучасного розвитку за рахунок підвищення якості людського потенціалу.

Виклад основного матеріалу. В умовах глобалізації світового економічного простору важливого значення набувають аспекти формування вітчизняного ринку праці. Регіональний ринок праці виконує досить важливі функції в національній економіці, а саме забезпечує залучення та ефективне використання у суспільному секторі економіки головної продуктивної сили суспільства – трудових ресурсів. Для забезпечення формування ефективного регіонального ринку праці слід, перш за все, визначитися з пріоритетами регулювання попиту на робочу силу та її пропозиції. За допомогою розроблення ефективною стратегії управління процесами на регіональному ринку праці можливе вирішення економічних, соціальних, демографічних проблем, які безпосередньо впливають та визначають його стан.

Аналізуючи сучасний стан регіональних ринків праці, необхідно звернути увагу на зовнішні та внутрішні фактори його розвитку. Основним елементом ефективного його функціонування є рівень заробітної плати штатних працівників, що складається в результаті взаємодії попиту на працю та її пропозиції і виражає ринкову вартість використання найманої праці. Заробітна плата як соціально-економічна категорія, з одного боку, є основним джерелом грошових доходів працівників, тому її величина значною мірою характеризує рівень добробуту всіх членів суспільства. З іншого боку, її правильна організація зацікавлює працівників підвищувати ефективність виробництва, а отже, безпосередньо впливає на темпи й масштаби розвитку країни. Низький рівень

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

оплати праці руйнує економічне зростання і добробут населення, знижує якість робочої сили, звужує внутрішній ринок, обумовлює примітивізацію потреб, руйнує трудовий та людський потенціал, сприяє розвитку тіньових процесів і відтоку кваліфікованих талановитих енергійних молодих людей за кордон.

В Україні відбулися значні зміни всієї системи розподільчих відносин і формування доходів населення. Зростання розшарування за доходами – одна з основних тенденцій у зміні рівня життя громадян за роки незалежності. Особливість ситуації в Україні полягає в тому, що за невисоким ВВП та низьким рівнем доходів на душу населення, відбувається висока поляризація, яка сприяє тіньовим розподільчим процесам [10]. При цьому нерівність у розподілі доходів спостерігається на підприємствах, за галузями, на міжгалузевому та міжрегіональному рівнях. Для дослідження стану у сфері доходів населення необхідно проаналізувати рівень середньої заробітної плати за регіонами України (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка середньомісячної заробітної плати за регіонами України у 2010–2014 роках (у розрахунку на одного штатного працівника, грн) [2]

Регіони	2010	2011	2012	2013	2014
Україна	2239	2633	3026	3265	...
Україна (без урахування АР Крим і м. Севастополя)	2250	2648	3041	3282	3480
Автономна Республіка Крим	1991	2295	2654	2850	...
Вінницька	1782	2074	2432	2651	2810
Волинська	1692	1994	2339	2580	2721
Дніпропетровська	2369	2790	3138	3336	3641
Донецька	2549	3063	3496	3755	3858 ¹
Житомирська	1785	2071	2369	2561	2763
Закарпатська	1846	2069	2351	2553	2744
Запорізька	2187	2607	2927	3142	3432
Івано-Франківська	1927	2213	2539	2679	2875
Київська	2295	2761	3157	3351	3489
Кіровоградська	1815	2114	2428	2608	2789
Луганська	2271	2742	3090	3337	3377 ¹
Львівська	1941	2244	2578	2789	2961
Миколаївська	2122	2448	2822	3094	3344
Одеська	2046	2387	2700	2947	3129
Полтавська	2102	2481	2850	2988	3179
Рівненська	1960	2211	2575	2844	3033
Сумська	1866	2177	2503	2702	2877
Тернопільська	1659	1871	2185	2359	2527
Харківська	2060	2407	2753	2975	3143
Херсонська	1733	1970	2269	2464	2617
Хмельницька	1786	2075	2425	2641	2878
Черкаська	1835	2155	2508	2682	2829
Чернівецька	1772	1985	2329	2484	2578
Чернігівська	1711	1974	2308	2504	2690
м. Київ	3431	4012	4607	5007	5376
м. Севастополь	2167	2476	2891	3114	...

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників підприємств у I півріччі 2014 р. порівняно з I півріччям 2013 р. зросла на 5,3 % і становила 3368 грн, що у 2,8 рази вище рівня мінімальної заробітної плати (1218 грн) [2].

Отже, у регіональному розрізі існує помітна різниця щодо середньої заробітної плати. Так, в окремих регіонах вона на 30–50 % нижче, ніж у столиці. У м. Києві зарплата в 2014 р. становила 5376 грн, у Донецькій області – 3858 грн. Найнижчий рівень заробітної плати зафіксовано в Тернопільській та Чернівецькій областях, де середня зарплата становить відповідно 2527 та 2578 грн на місяць. Середня заробітна плата по Україні (без урахування АР Крим і м. Севастополя) за 2014 рік становила 3480 грн [9].

Упродовж I півріччя 2014 р. динаміка заборгованості із виплати заробітної плати була неоднозначною: стрімке зростання у лютому–березні і поступове зменшення починаючи з квітня. Загальна сума невикраденої заробітної плати на 1 липня 2014 р. становила 970,7 млн грн, проте вона все ще перевищує на 28,9 %, або на 217,7 млн грн показник на початок року. Сума боргу становила 2,8 % фонду оплати праці, нарахованого за червень, що залишилося на рівні відповідного періоду 2013 р. Основна частка боргу із заробітної плати на початок липня не виплачена підприємствами промисловості (48,3 %), транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (22,0 %) і професійної, наукової та технічної діяльності (9,9 %). Загальна сума невикраденої заробітної плати протягом січня–червня збільшилася в 22 регіонах країни, найсуттєвіше – у Дніпропетровській (на 46,5 млн грн), Харківській (на 28,3 млн грн) областях та м. Києві (на 25,1 млн грн). У решті областей відбулося зменшення суми боргу на 2,1–37,5 % до початку року [2; 9].

Отже, показники доходів населення посідають центральне місце в системі визначення та оцінювання рівня життя людей. Доходи населення є не лише основним джерелом забезпечення матеріальних і нематеріальних потреб для розвитку особистості та оптимальним інструментом для вимірювання добробуту суспільства, а також головним джерелом формування купівельної спроможності та розвитку людського потенціалу [5].

Досліджуючи стан ринку праці України, доцільно звернути увагу на співвідношення попиту і пропозиції робочої сили. У загальному вигляді попит на робочу силу (працю), можна визначити як платоспроможна потреба потенційних роботодавців, що виникає за наявності у них вільних коштів і бажання задовольнити свої виробничі потреби споживанням цього конкретного товару або послуги, тобто використовуючи працю конкретного працівника, необхідної спеціальності і потрібної кваліфікації [8]. Пропозиція робочої сили характеризується чисельністю осіб, які потребують працевлаштування, і визначається кількістю годин робочого часу, яку погоджуються надати носії робочої сили у розпорядження роботодавця за умов певного рівня оплати праці. Вона формується населенням працездатного віку, особами, молодшими від працездатного віку, особами пенсійного віку [8]. Для більшого уявлення про співвідношення попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці проведемо їх аналіз (рис. 1).

За останні десять років в Україні попит на робочу силу має тенденцію до зниження, ідентична тенденція стосується і пропозиції. Як видно з рис. 1, у 2005 р. були найвищі попит та пропозиція робочої сили. Пропозиція робочої сили у 2014 році зменшилася на 43,3 % відносно 2005 р. Відповідно, попит на робочу силу за останні роки знижується швидшими темпами, що також свідчить про збільшення навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад), так, у 2008 р. 96 осіб, а у 2014 р. – 145 осіб. У 2014 році спостерігається зниження попиту робочої сили на 25,7 % порівняно з попереднім роком, що свідчить про негативні тенденції на ринку праці України [2].

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

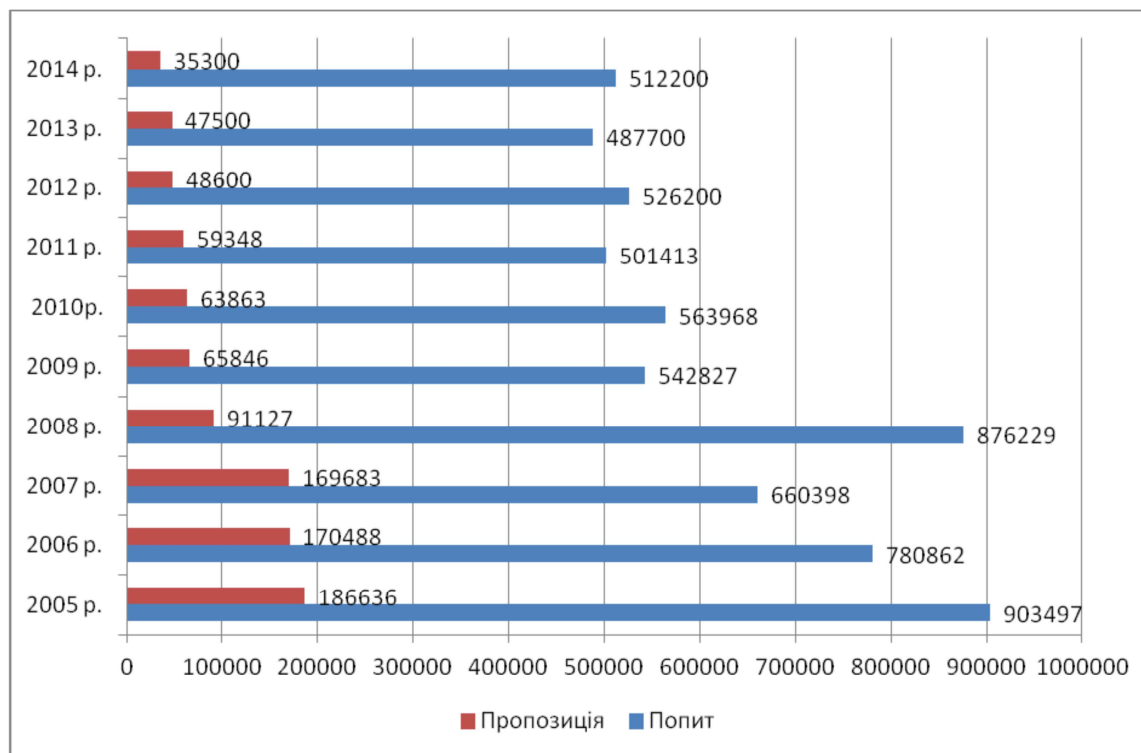

Рис. 1. Динаміка попиту та пропозиції робочої сили в Україні за 2005–2014 рр.

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України.

Наявність структурної диспропорції між попитом на робочу силу та її пропозицією є фактором, що обмежує як можливості працевлаштування безробітних, так і задоволення потреб роботодавців у працівниках.

Навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) у цілому по країні збільшилося з 65 осіб на кінець червня 2013 р. до 90 осіб на кінець червня 2014 р. Серед регіонів навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) значно збільшилося у Хмельницькій (з 141 до 300 осіб), Івано-Франківській (з 277 до 399 осіб), Запорізькій (з 151 до 224 осіб), Кіровоградській (з 81 до 153 осіб) та Сумській (з 122 до 193 осіб) областях. Разом з тим у Волинській і Закарпатській областях спостерігалось скорочення цього показника [9].

Важливою характеристикою регіону, що впливає на стан ринку праці, є його ділова активність, яка характеризується співвідношенням кількості зайнятих і безробітних (табл. 2). Суттєвою проблемою зайнятості населення є приховане безробіття. Рівень безробіття у 2014 році серед економічно активного населення віком 15–70 років становив 9,3 %. Серед основних причин незайнятості населення у 2014 році виділено такі: вивільнені з економічних причин – 31,6 тис. осіб; звільнені за власним бажанням – 36,4 тис. осіб; демобілізовані з військової строкової служби – 0,3 тис. осіб; не працевлаштовані після закінчення загальноосвітніх та вищих навчальних закладів I–IV рівнів акредитації – 17,3 тис. осіб; звільнені за станом здоров'я, через оформлення пенсії за віком, інвалідністю – 1,4 тис. осіб; звільнені у зв'язку з закінченням строку контракту – 7,8 тис. осіб; інші причини – 5,2 тис. осіб.

Загальна кількість безробітного населення у віці 15–70 років у 2014 році становила 1 847,6 тис. осіб, що на 337,2 тис. осіб більше порівняно з 2013 р. У регіональному розрізі найбільша кількість безробітних за січень-вересень 2014 року зафіксовано у Донецькій (205,7 тис. осіб), Дніпропетровській (205,7 тис. осіб), Луганській (106,0 тис. осіб) та Харківській (101,1 тис. осіб) областях. Найменша кількість незайнятого населення у віці 15–70 років спостерігалась у Чернівецькій області (35,5 тис. осіб) [2; 9].

Таблиця 2

Основні показники ринку праці України за 2010–2014 рр. [2]

Роки	Економічно активне населення				у тому числі							
	у віці 15–70 років		працездатного віку		зайняте населення				безробітне населення (за методологією МОП)			
	у віці 15–70 років		працездатного віку		у віці 15–70 років		працездатного віку		у віці 15–70 років		працездатного віку	
	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до економічно активного насел. відповідної вікової групи	у середньому, тис. осіб	у % до економічно активного насел. відповідної вікової групи
2010	20894,1	63,6	19 164,0	71,9	19 180,2	58,4	17 451,5	65,5	1 713,9	8,2	1 712,5	8,9
2011	20893,0	64,2	19 181,7	72,6	19 231,1	59,1	17 520,8	66,3	1 661,9	8,0	1 660,9	8,7
2012	20851,2	64,5	19 317,8	72,9	19 261,4	59,6	17 728,6	66,9	1 589,8	7,6	1 589,2	8,2
2013	20824,6	64,9	19 399,7	72,9	19 314,2	60,2	17 889,4	67,3	1 510,4	7,3	1 510,3	7,8
2014	19920,9	62,4	19 035,2	71,4	18 073,3	56,6	17 188,1	64,5	1 847,6	9,3	1 847,1	9,7

Кількість зайнятого населення віком 15–70 років у I півріччі 2014 р., порівняно з I півріччям 2013 р., зменшилась на 801,8 тис. осіб, або на 4,2 % та становила 18,5 млн осіб, з яких особи працездатного віку становили 17,5 млн, або 94,7 %. Рівень зайнятості населення віком 15–70 років відповідно зменшився за вказаний період з 60,1 % до 57,9 %, а у населення працездатного віку з 67,2 до 65,7 %. Кількість зайнятого населення у 2014 році скоротилася і становила 18 073,3 тис. осіб, що на 1106,9 тис. осіб менше у порівнянні з 2010 роком. Серед регіонів країни найвищий рівень зайнятості за січень–вересень 2014 р. був у м. Києві (62,9 %), а найнижчий – у Луганській, Івано-Франківській та Тернопільській областях (54,1 %; 54,2 %; 54,2 % відповідно) [2; 9].

В умовах ринкової економіки спостерігається поширення неформальної зайнятості населення. Зазначене явище включає сукупність неформальних робочих місць як у неформальному, так і в офіційному (формальному) секторах економіки. У I півріччі 2014 року кількість зайнятого населення, яке працювало на неформальних робочих місцях, становило 4,6 млн, або 24,8 % від загальної кількості зайнятого населення. Неформальна зайнятість зосереджена в певних секторах та соціально-економічних групах. За статусами зайнятості неформальні трудові відносини переважали у секторі самостійної зайнятості, де частка неформально зайнятого населення становила 72,2 %, а серед працюючих за наймом таких осіб було 15,7 %. Більшість неформально зайнятих осіб спостерігалось серед селян (50,9 %) та серед чоловіків (57,6 %) [2].

Надзвичайно гостро постають питання безробіття серед молоді. Це зумовлено наявністю дисбалансу між попитом на робочу силу з боку роботодавців та пропозицією, представленою фахівцями, що виходять із професійно-технічних та вищих навчальних закладів освіти; низькою мотивацією праці таких осіб; недостатньою конкурентоспроможністю на ринку праці через відсутність потрібних навичок. Незадоволеним залишається попит на газоелектрозварників, технологів, механіків, будівельників, у той час як

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

без працевлаштування залишаються молоді фахівці таких професій, що є надлишковими на ринку праці: економісти, бухгалтери, юристи, оператори комп'ютерного набору, педагоги, психологи [1]. Найвищий рівень безробіття (за методологією МОП) спостерігався серед молоді віком 15–24 роки, а найнижчий – серед осіб віком 50–59 років. Слід зазначити, що зростання цього показника на 3,1 серед наймолодшої вікової групи у I півріччі 2014 р., порівняно з відповідним періодом 2013 р., відбулося за рахунок молоді, що проживає у сільській місцевості [2].

За сприяння державної служби зайнятості у 2014 р. було працевлаштовано 23,4 тис. осіб, які мали статус безробітного; майже кожний четвертий незайнятий був працевлаштований на підприємства торгівлі та ремонту автомобілів, побутових виробів і предметів особистого вжитку, кожний п'ятий – на підприємства переробної промисловості, кожний шостий – на підприємства сільського господарства, мисливства та лісового господарства. Серед зареєстрованих безробітних, працевлаштованих у зазначеному періоді, 42,4 % становили жінки, 41,9 % – молодь у віці до 35 років [2].

За даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності, середньомісячна кількість економічно активного населення віком 15–70 років у I півріччі 2014 р., порівняно з відповідним періодом 2013 р., зменшилась на 3,1 % і становила 20,2 млн осіб, з них 19,2 млн осіб, (95,1 %) були працездатного віку. Із зазначеної кількості громадян 18,5 млн осіб, або 91,4 % були зайняті економічною діяльністю, а решта – 1,7 млн осіб, відповідно до методології Міжнародної організації праці (МОП), класифікувалися як безробітні. Рівень економічної активності населення віком 15–70 років зменшився з 65,0 % у I півріччі 2013 р. до 63,3 % у I півріччі 2014 р. Зниження цього показника спостерігалось здебільшого серед мешканців сільської місцевості. Найвищий рівень економічної активності був характерний для осіб віком 30–49 років, а найнижчий – для молоді віком 15–24 роки та осіб віком 60–70 років. Рівень економічної активності населення за регіонами у 2014 р. наведено на рис. 2. Найнижчий рівень економічної активності населення зафіксовано в Івано-Франківській області, найвищий – у м. Києві [2; 9].

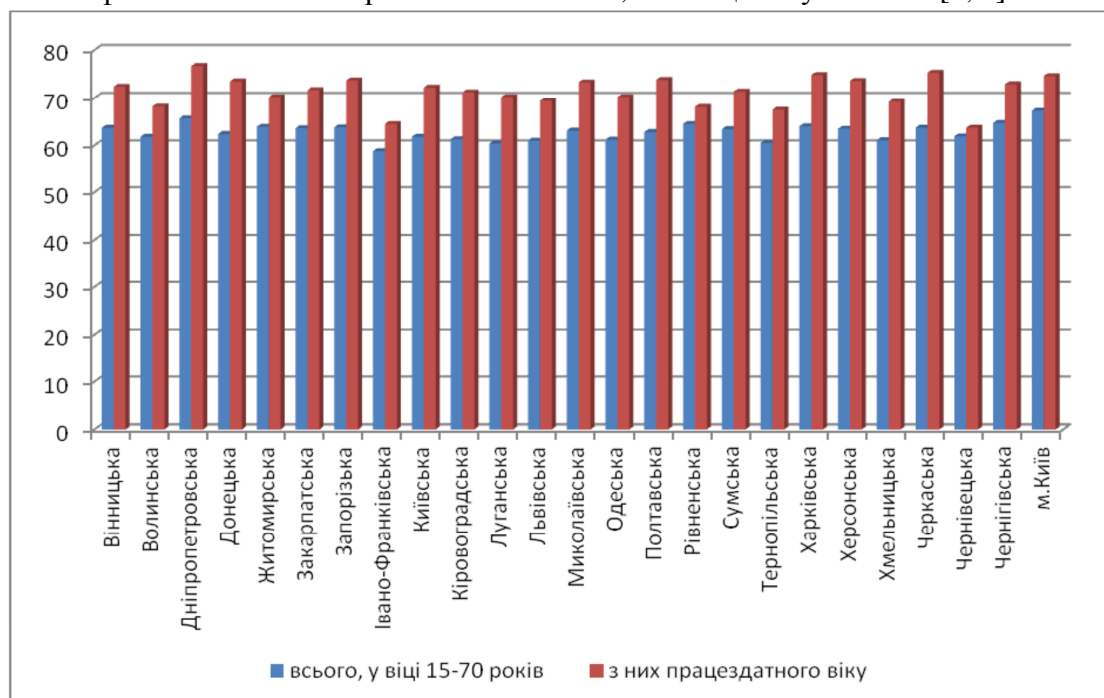

Рис. 2. Рівень економічної активності населення за регіонами за січень–вересень 2014 р., у % до всього населення відповідного віку

Джерело: складено автором за даними Державної служби статистики України.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Разом із тим сучасний стан ринку праці характеризується наявністю певних проблем, які є бар'єром для нормального соціально-економічного розвитку як всієї країни, так і її окремих регіонів. Особливе занепокоєння викликає наявність кількісно-якісного дисбалансу між пропозицією та потребою у робочій силі, низького кваліфікаційного рівня шукачів роботи та працюючого населення, а також проблеми зайнятості молоді та інвалідів, працевлаштування в сільській місцевості, нерегульовані внутрішні трудові міграції, високий рівень нелегальної зовнішньої трудової міграції та зростання тіньового ринку праці.

Все вищенаведене свідчить про необхідність регулювання регіональних ринків праці та створення додаткових робочих місць для працевлаштування громадян України за місцем проживання [7].

За сучасних умов пріоритетними напрямками розвитку українського ринку праці повинні стати: удосконалення системи оплати праці, розширення можливостей отримання населенням офіційних основних і додаткових доходів, соціальна підтримка окремих груп; підвищення якості та конкурентоспроможності робочої сили; сприяння ефективним і доцільним переміщенням працездатного населення; запобігання зростанню безробіття через створення робочих місць за рахунок різних джерел фінансування, впровадження механізмів звільнення і перерозподілу зайнятих, перекваліфікація працівників, якісна освіта, реструктуризація економіки і піднесення вітчизняного виробництва; розроблення та прийняття державою відповідних юридичних, трудових, фіскальних законодавчих актів [6].

Висновки та пропозиції. Сучасний ринок праці забезпечує тісний взаємозв'язок між роботодавцями та найманими працівниками, залучаючи людей до процесу суспільного виробництва, розвиваючи їхні навички та здібності, сприяючи творчому розвитку особистості та підвищенню якості життя і розвитку людського потенціалу країни. Отже, для ефективного функціонування регіональних ринків праці необхідно в першу чергу забезпечити збалансованість попиту та пропозиції робочої сили у професійно-кваліфікаційному розрізі через державне регулювання, яке зможе привести структуру пропозиції робочої сили у відповідність до попиту на ньому. Також необхідно прийняти відповідні рішення, які будуть направлені на підвищення конкурентоспроможності українських робітників, через покращення якості освіти, підготовки та перепідготовки фахівців; підвищення заробітної плати населенню; удосконалення спектра послуг служби зайнятості населення; зміна трудового законодавства стосовно вразливих верств населення; розширення сфери застосування праці за рахунок створення нових робочих місць через встановлення сприятливого інвестиційного режиму для підприємств, на яких створюються нові робочі місця; удосконалення механізму формування, розміщення та виконання державного замовлення на підготовку фахівців, науково-педагогічних і робітничих кадрів на основі даних про стан регіональних ринків праці; підвищення якості інвестицій у людський капітал.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що тільки упровадження зазначених заходів дозволить підвищити якість робочої сили та подолати регіональні диспропорції на ринку праці в Україні. Це дозволить підвищити попит на робочу силу, покращити якість життя населення та забезпечити стабільний розвиток людського потенціалу.

Список використаних джерел

1. *Балановська Т. І.* Ринок праці: реалії та перспективи [Електронний ресурс] / Т. І. Балановська, О. П. Гоголя, Н. І. Драгнева. – Режим доступу : www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/.../17.pdf.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

2. *Демографічна та соціальна статистика. Ринок праці* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. *Дерій Ж. В.* Регіональна парадигма якості життя та людського розвитку / Ж. В. Дерій // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – 2013. – № 4. – С. 229–237.
4. *Дерій Ж. В.* Фактори формування та розвитку регіональної економіки / Ж. В. Дерій // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки». – 2010. – № 46. – С. 188–192.
5. *Карпенко Н. В.* Тенденції динаміки та структури доходів населення в Україні та за регіонами [Електронний ресурс] / Н. В. Карпенко. – Режим доступу : economics.opu.ua/files/archive/.../135-141.pdf.
6. *Лазоренко К. С.* Роль, значення та особливості функціонування ринку праці на сучасному етапі / К. С. Лазоренко // Вісник СНАУ. – 2010. – Вип. 5/1. – С. 5.
7. *Михальченко Г. Г.* Розвиток регіональних ринків праці [Електронний ресурс] / Г. Г. Михальченко. – Режим доступу : www.econindustry.org/arhiv/html/.../st_57_39.
8. *Попит та його види* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://marketing-helping.com/konspekti-lekcz/21-konspekt-lekczj-qosnovi-marketinguq/395-popit-vidi-popitu.html>.
9. *Ринок праці в економічній системі* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://web.znu.edu.ua/lab/mathdep/mme/IV/econtrud/trud_1.htm.
10. *Ринок праці регіонів України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. *Чурбанов К. Р.* Диференціація розподілу доходів як фактор впливу на економічний розвиток країни [Електронний ресурс] / К. Р. Чурбанов, О. І. Пушкар. – Режим доступу : http://archive.nbuiv.gov.ua/portal/Soc_Gum/bmnef/2011_1_4/32.pdf.